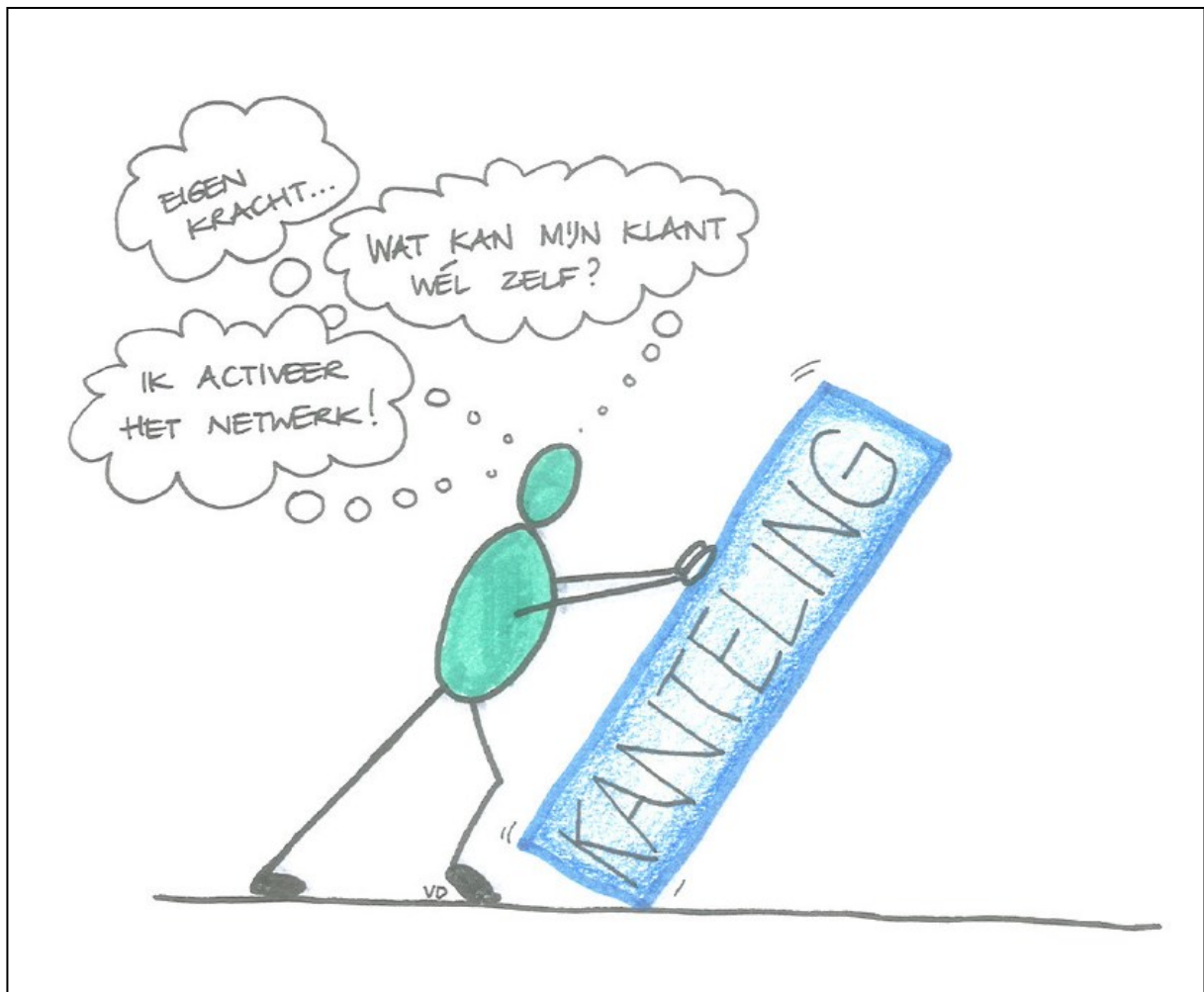

Wmo beleidsplan

Gemeente Oss

Mei 2013

Inhoud

<i>Inleiding</i>	2
<i>1. Visie op de Wmo</i>	3
1.1 Mogelijkheden van mensen en omgeving meer benutten	3
1.2 De kracht zit in de nulde lijn	4
1.2.1 Kwetsbare groepen in de nulde lijn	6
1.3 De ondersteuning door de eerste en tweede lijn	6
1.4 Nieuwe manier van werken als ontwikkelproces	7
1.5 De rol van de gemeente	7
1.6 Financiën	7
<i>2. Prestatieveld 1 – Bevorderen leefbaarheid en sociale samenhang</i>	9
2.1 Leefbaarheid	9
2.2 Welzijn als spil	9
<i>3. Prestatieveld 2 - (Preventief) jeugdbeleid en opvoedingsondersteuning</i>	11
<i>4. Prestatieveld 3 - Informatie, advies en ondersteuning</i>	13
4.1 Het eerste contact	13
4.2 Uitgebreide vraagverheldering door SamenKrachtOss	14
4.3 Oplossingen bedenken	14
4.4 Opstelt plan van aanpak	15
<i>5. Prestatieveld 4 - Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers</i>	17
5.1 Visie op mantelzorger	17
5.2 Visie op vrijwilliger	18
5.3 Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers	18
<i>6. Prestatieveld 5 – Bevorderen participatie van mensen met een beperking</i>	20
<i>7. Prestatieveld 6 - Individuele voorzieningen voor mensen met een beperking</i>	21
<i>8. Prestatieveld 7 t/m 9 – Maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingsbeleid</i>	23

Inleiding

De afgelopen jaren is de opvatting over de rol van de overheid aan het veranderen. Ondersteuning van gemeente en professionele organisaties is minder vanzelfsprekend geworden. Niet alleen door de economische ontwikkeling, maar ook door ervaringen in de praktijk dat mensen die ondersteuning nodig hebben blij worden van eenvoudige oplossingen in of dichtbij huis. Het is duidelijk geworden dat we met de verzorgingsstaat het leven te veel hebben geprofessionaliseerd. Als een burger een probleem heeft, dan lost de gemeente of een professional dit op. Hierdoor worden mensen te weinig aangesproken op hun eigen mogelijkheden. Talenten en kansen blijven te veel onbenut. Dit is jammer. Mensen zijn namelijk gelukkiger wanneer zij regie hebben over hun eigen leven en een zinvolle bijdrage leveren aan de maatschappij.

Ook krijgen de gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden op het sociale domein door de transities Jeugdzorg, Participatiewet en AWBZ. De overheveling van al deze nieuwe taken gaat samen met een verlaging van de beschikbare financiële middelen. Aan de ene kant verandert dus de visie op de rol van de overheid: we gaan meer uit van iemands mogelijkheden en van de omgeving. Aan de andere kant is verandering noodzakelijk omdat er minder financiële middelen zijn.

In het eerste beleidsplan over de Wmo uit 2007 is vooral de keuze gemaakt om invulling te geven aan de nieuwe taken die toen op de gemeente afkwamen, in het bijzonder huishoudelijke hulp. Na een bezuinigingsronde op de individuele voorzieningen en een aantal welzijnsorganisaties – opgenomen in de programmabegroting van 2012-2015 – is het nu tijd om anders en breder naar de Wmo te kijken.

De komende tijd moeten er dan ook lastige keuzes gemaakt worden. Dit mogen echter geen pijnlijke keuzes worden. De uitdaging wordt daarom om de benodigde ondersteuning zo goed mogelijk te organiseren binnen het beschikbare budget. Een lastig, maar wel onvermijdelijk proces.

Er verandert veel rondom de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De afgelopen periode zijn er over verschillende onderdelen van de Wmo al stukken verschenen. Bijvoorbeeld de kanteling bij prestatieveld 6 en de visie op de transitie AWBZ. De discussies en gesprekken hierover hebben we meegenomen in het formuleren van een algemene visie op de Wmo. Deze nota vormt de basis om op een integrale manier naar de verschillende onderdelen te kijken.

Dit Wmo-beleidsplan begint met de visie op de Wmo en met de algemene uitgangspunten voor de Wmo. Vervolgens is per prestatieveld uitgewerkt wat deze uitgangspunten betekenen voor de komende periode. Ook is per prestatieveld aangegeven wat de opgaven voor de komende jaren zijn.

1. Visie op de Wmo

Het doel van de Wmo is: zorgen dat mensen kunnen meedoen. Mensen doen mee door te werken, naar school te gaan of te sporten. Ook willen we mensen zo lang mogelijk thuis laten wonen. Hoe iemand mee wil doen, verschilt per persoon. Voor de meeste mensen is participeren geen probleem. Sommige mensen kunnen echter niet mee doen zoals zij dat graag zouden willen, bijvoorbeeld doordat iemand ouder wordt of een beperking of chronische ziekte heeft. Op dat moment bekijkt de gemeente vanuit de compensatieplicht hoe mensen ondersteund worden en welke bijdrage de gemeente hierin kan leveren.

1.1 Mogelijkheden van mensen en omgeving meer benutten

De afgelopen jaren is de opvatting over de rol van de overheid aan het veranderen. Ondersteuning van gemeente en professionele organisaties is minder vanzelfsprekend geworden. Niet alleen door de economische ontwikkeling, maar ook door ervaringen in de praktijk dat mensen die ondersteuning nodig hebben blij worden van eenvoudige oplossingen in of dichtbij huis. In Oss kijken gemeente en allerlei organisaties bij vragen om ondersteuning al steeds meer naar de rol van de omgeving. Ook wordt mensen steeds meer geleerd hoe zij bepaalde vragen zelf kunnen oplossen. De praktijk heeft uitgewezen dat de oplossing ook in heel andere dingen kan zitten dan waar de burger in eerste instantie om vraagt. In Oss helpen mensen elkaar en wordt er al heel veel voor elkaar gezorgd. Wij willen als gemeente samen met alle burgers en instellingen in Oss doorgaan op deze ingeslagen weg.

In het verleden is ondersteuning (te) sterk gericht geweest op het “zorgen voor” de burgers met een hulpvraag. Hierdoor komen de mogelijkheden van mensen niet volledig tot hun recht en wordt te snel een beroep gedaan op blijvende ondersteuning van professionals. Professionele ondersteuning kan mensen ook leren en helpen om zo zelfstandig mogelijk mee te doen. Om dit te bereiken is er een verdere ontwikkeling nodig in denken en doen van alle betrokkenen: de Kanteling.

Door de Kanteling komen mogelijkheden van mensen en hun omgeving meer centraal te staan. Dit houdt in dat we bij het bedenken van oplossingen zo veel mogelijk uitgaan van wat de burger of zijn omgeving nog wel kan. Daarnaast wordt ook gekeken naar wat de omgeving voor mogelijke oplossing kan bieden of ander gezegd, welke mensen in het netwerk de burger kunnen helpen. En welke faciliteiten (zoals een buurthuis) zijn er in iedere directe omgeving aanwezig. We lossen problemen dus niet langer meteen met professionals en individueel op. Maar we kijken naar de talenten die iemand heeft en de kansen die de omgeving biedt om mee te doen. Dit vraagt om een verdere cultuurverandering bij alle partijen, bij burgers, professionals, maar ook bij de gemeente zelf.

Wij willen hier wel een belangrijke kanttekening bij maken. Niet voor iedereen zal de Kanteling een andere oplossing kunnen betekenen. Snelle en volledige professionele hulp zal beschikbaar moeten blijven voor de zwaardere hulpvragen.

De Kanteling is een cultuurverandering en betekent niet alleen een andere werkwijze van de gemeentelijke organisatie en de zorg- en welzijnsinstellingen, maar is een verandering die de hele Osse samenleving betreft. Over de gewijzigde visie op de rol van de overheid bij maatschappelijke ondersteuning en wat dit betekent voor de Osse burgers zal uitgebreid gecommuniceerd moeten worden om iedereen mee te nemen bij deze veranderingen.

Het zal duidelijk zijn dat de Kanteling zich daarmee uitstrekt over alle prestatievelden van de WMO. Het principe is dat we de eigen mogelijkheden van burgers en van hun gemeenschap centraal stellen. De overheid en de hulp –en zorgorganisaties zijn daarop aanvullend. Waar die mogelijkheden er niet zijn bieden we een verantwoord vangnet.

Voorbeeld van de Kanteling

Mevrouw Jansen (72 jaar) is tegenwoordig slecht ter been. Dat wordt steeds erger en zij komt daardoor bijna de deur niet meer uit. Wat zij zelf als haar beperking ervaart is dat ze niemand meer heeft om mee te praten. Ze denkt dat dit komt omdat ze niet gemakkelijk meer op pad kan gaan. In feite is zij in de afgelopen jaren veel vrienden en familie kwijtgeraakt door overlijden, door afstand en door vervreemding. Haar buurman zegt dat zijn moeder fijn rondrijdt in een elektrische rolstoel en dat hij er daardoor geen omkijken meer naar heeft. Dit brengt haar op een idee.

In een niet-gekantelde gemeente doet mevrouw Jansen een aanvraag bij de gemeente voor een elektrische rolstoel, geholpen door iemand van de ouderenvereniging waar ze lid van is. Het resultaat is dat mevrouw Jansen een prachtige elektrische rolstoel heeft, maar eigenlijk niet weet waar ze er mee naar toe kan gaan.

In een gekantelde gemeente wordt naar aanleiding van dezelfde aanvraag voor een elektrische rolstoel de tijd genomen voor een gesprek met mevrouw Jansen. Zij krijgt de mogelijkheid om haar verhaal te vertellen aan een Wmo-consulent. Het gaat hierbij niet alleen over de elektrische rolstoel, maar ook over haar eenzaamheid. De consulent wijst haar op allerlei clubjes in de buurt waar ze mensen kan ontmoeten (ouderen in beweging, hobbyclubs voor ouderen). Samen bekijken ze wat mevrouw Jansen nodig heeft om mee te doen aan de activiteiten van haar keuze. De mogelijkheden van collectief vervoer naar dergelijke clubjes worden doorgenomen. De voor- en nadelen van hulpmiddelen om haar mobiliteit te vergroten in huis en daarbuiten komen ter sprake.

Het resultaat is dat mevrouw Jansen nu lid is van Ouderen in beweging en van De Zonnebloem. Bovendien doet ze mee aan een voorleesgroepje. Daar heeft ze al twee vriendinnen aan overgehouden die regelmatig langskomen. In huis zijn wat aanpassingen aangebracht om het haar gemakkelijker te maken rond te lopen. Voor buiten bleek een rollator voldoende voor de korte afstanden. Voor de langere afstanden maakt ze gebruik van het collectief vervoer.

1.2 De kracht zit in de nulde lijn

In de samenleving onderscheiden we de “nulde”, “eerste” en “tweede lijn”. Dit onderscheid maakt duidelijk op welke verschillende plekken binnen de samenleving ondersteuning geboden kan worden.

De nulde lijn

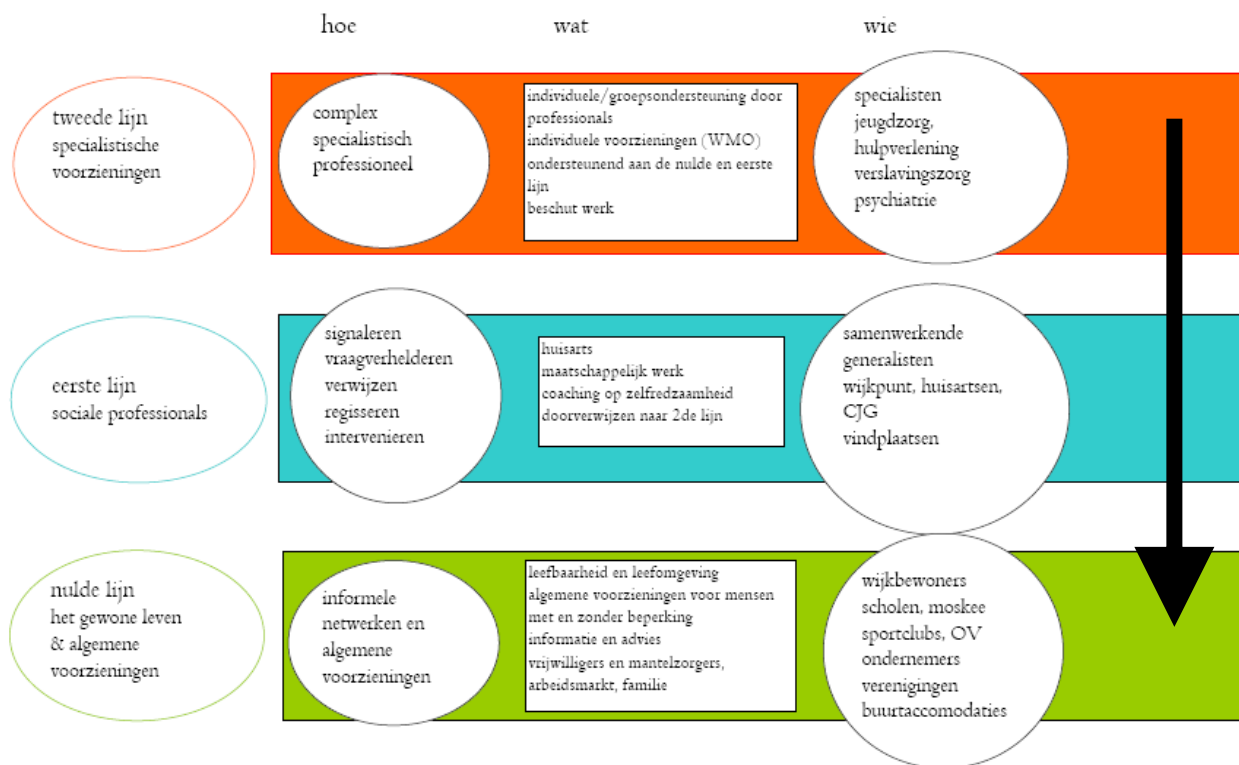
Het dagelijkse leven, de natuurlijke omgeving van mensen in al zijn facetten. Dat betekent dat gezin, familie, vrienden, maar ook school, vereniging en buurt daarbij horen. Algemeen gebruikelijke voorzieningen / organisaties (zoals verenigingen, school, peuterspeelzaal) horen tot de nulde lijn.

De eerste lijn

Professionele ondersteuning die direct voor iedere inwoner toegankelijk is. Bijvoorbeeld de huisarts of de maatschappelijk werker.

De tweede lijn

De collectieve of individuele voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn, maar slechts op basis van een (door de gemeente of AWBZ) afgegeven beschikking. In de huidige Wmo zijn dat bijvoorbeeld hulp bij het huishouden en een rolstoel. Buiten de Wmo is een tweedelijns voorziening bijvoorbeeld specialistische hulp in het ziekenhuis na een doorverwijzing van de huisarts.

De komende jaren willen we dat er “een beweging naar onder” plaatsvindt. Bij het zoeken naar de beste oplossing voor de ondersteuningsvraag van mensen willen we dat er minder automatisch naar bijvoorbeeld huisarts, maatschappelijk werk of specialistische hulp wordt gekeken. Maar wij vinden dat voor de oplossing eerst gekeken moet worden naar de mogelijkheden van de eigen omgeving, de nulde lijn. De eerste en tweede lijn hebben als eerste taak om die omgeving te ondersteunen. Om de kracht van de nulde lijn te activeren is het uitgangspunt: wat kunnen mensen zelfstandig oppakken en wat kan de omgeving doen? Het primaire doel is om mensen met elkaar actief te laten zijn – dit faciliteren – in plaats van de organisatie van activiteiten over te nemen van bewoners en verenigingen. Het gaat er bijvoorbeeld om dat mensen die met een beperking als deelnemer aan activiteiten kunnen meedoen en zich als vrijwilliger in de wijk en in het verenigingsleven kunnen inzetten.

Algemene voorzieningen, voorzieningen die zonder indicatie voor iedereen toegankelijk zijn, zijn daarnaast ook belangrijk in de nulde lijn. Het is de bedoeling dat deze voorzieningen gebruikt kunnen worden door een brede doelgroep. Op deze manier kunnen deze algemene voorzieningen mogelijk “specialistische” ondersteuning voorkomen. Algemene voorzieningen hoeven niet allemaal ontwikkeld te worden. We kijken de komende tijd ook hoe we de bestaande voorzieningen, bijvoorbeeld wijkcentra, kunnen gebruiken om meedoen voor alle inwoners beter mogelijk te maken.

Een voorbeeld van een algemene voorziening

In de Wmo is het op dit moment mogelijk om een aanvraag te doen voor een boodschappendienst. Er zijn echter ook al algemene voorzieningen om er voor te zorgen dat mensen hun boodschappen thuis krijgen. Zo heeft bijvoorbeeld www.albert.nl de mogelijkheid om boodschappen thuis te laten bezorgen. Daarnaast ontstaan er vanuit burgers ook steeds meer initiatieven om eten met elkaar te delen, zoals www.sameneten.nl. Dit zijn voorbeelden van een algemene voorziening. Die kunnen een oplossing zijn voor de burger.

1.2.1 Kwetsbare groepen in de nulde lijn

Het Osse sociale beleid richt zich al jaren op mensen met een grotere kwetsbaarheid, maar de focus kan sterker. Natuurlijk is iedereen op zijn tijd kwetsbaar, maar we hebben het hier over mensen met dusdanige beperkingen dat ze niet zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving en/of (tijdelijk) hulp nodig hebben bij problemen in het dagelijkse leven. De kwetsbaarheid van mensen kan in de loop der tijd, door bijvoorbeeld ouderdom, veranderen. Bij de bezuinigingen ontzien we deze kwetsbare groepen zoveel mogelijk. Wel bouwen we diensten en activiteiten voor mensen die zichzelf zonder gesubsidieerde voorzieningen (financieel) kunnen redden af. Of we vragen een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. We stoppen met apart doelgroepenbeleid. We richten ons op mensen die kwetsbaar zijn en niet op specifieke doelgroepen. Het gaat er om of iemand problemen ondervindt om mee te doen.

1.3 De ondersteuning door de eerste en tweede lijn

De "eerste lijn"¹ en "tweede lijn"² hebben als taak om de nulde lijn te ondersteunen. Hulp is gericht op het versterken van de mogelijkheden om problemen zelf aan te pakken. Op deze manier willen we professionele ondersteuning en specialistische zorg voorkomen als deze niet nodig zijn. Uit onderzoek blijkt dat ook bij kwetsbare groepen sprake kan zijn van een combinatie van informele en formele steun.

Als er een hulpvraag aan de eerste of tweede lijn wordt gesteld, is de eerste actie om te kijken of de vrager het (eventueel met ondersteuning) zelf kan oplossen. Daarmee ontstaat de beweging van de tweede naar eerste en van de eerste naar de nulde lijn. De inkoop van ondersteuning in de eerste en tweede lijn door gemeenten moet zich meer richten op het versterken van de mogelijkheden van de burger en zijn omgeving. We richten de professionele ondersteuning zo in dat deze aanvullend is op en ondersteunend aan de ondersteuningsmogelijkheden van de directe omgeving. Door ook ondersteuning te bieden aan mantelzorgers, vrijwillige hulp- en dienstverlening en algemene voorzieningen, houdt de nulde lijn het bieden van ondersteuning beter en langer vol.

Op een andere manier kijken naar de vraag

Op dit moment zijn professionals nog te vaak de oplossing. Mensen krijgen bijvoorbeeld hulp bij het huishouden. Terwijl mensen eigenlijk het meest blij zijn met het kopje koffie dat samen wordt gedronken. Het zou niet nodig moeten zijn om het drinken van een kopje professioneel te organiseren. Vanuit de kanteling gaat de professional kijken of de burger niet gekoppeld kan worden aan een maatje om koffie mee te drinken. Of deel kan nemen aan een hobbyclub in het buurthuis.

¹ Het betreft hier (sociale) professionals op het gebied van welzijn en zorg zoals: huisarts, maatschappelijk werk, Centrum voor jeugd en gezin, jongerenwerker.

² Het betreft hier professionele specialistische voorzieningen zoals: jeugdzorg, hulp bij het huishouden, verslavingszorg, psychiatrie, medisch specialisten.

Daarnaast investeren we in de eerste en tweede lijn in de uitbreiding van collectieve voorzieningen. Door collectieve gemaksdiensten (was- en strijkservice, klussendienst enz.) is individuele ondersteuning soms helemaal niet meer nodig. Als gemeenten investeren we in de ontwikkeling van collectieve voorzieningen als de markt daar zelf niet in voorziet.

Door een beweging te maken naar meer ondersteuning in de nulde lijn, is het voor mensen beter mogelijk om in de eigen vertrouwde omgeving te blijven wonen en er een daginvulling te vinden. Ook als zij een ondersteuningsbehoefte hebben. Een wens van veel mensen. Daarnaast heeft deze beweging als positief bijeffect dat mensen langer uit de (dure en schaarse) professionele ondersteuning worden gehouden. Om dit te bereiken is een goede samenwerking tussen de nulde, eerste en tweede lijn nodig. De verschillende lijnen vullen elkaar aan. Dit vraagt van alle betrokkenen dat zij elkaar op het juiste moment kunnen vinden en in de juiste dosering weten in te schakelen.

1.4 Nieuwe manier van werken als ontwikkelproces

De omschreven uitgangspunten vragen om een andere manier van werken en een andere manier van samenleven met elkaar. Dit geldt voor iedereen, voor burgers, hulpverleners en de gemeente. Een proces dat we samen ingaan en waar we ons ook samen in moeten ontwikkelen. Dit vraagt dat we open zijn naar elkaar toe: duidelijk communiceren, fouten durven maken en samen willen leren.

1.5 De rol van de gemeente

De gemeente is enerzijds regisseur op het brede terrein van wonen, welzijn en zorg. Daarnaast is de gemeente ook opdrachtgever voor onderdelen van dat terrein.

- De gemeente als regisseur brengt partijen bij elkaar en organiseert de samenwerking. Daarbij gaat het om partijen die door de gemeente worden gefinancierd. Bijvoorbeeld de welzijnsorganisatie, zorgaanbieders en verenigingen. Maar ook om partijen die niet door de gemeente worden gefinancierd. Bijvoorbeeld huisartsen, corporaties, woonvoorzieningen.

De gemeente als opdrachtgever bepaalt wat ze wil bereiken en financiert daar organisaties voor. Door alle nieuwe taken die naar de gemeente komen met de transitie in het sociale domein wordt de rol van opdrachtgever fors groter. Deze rol wordt verder uitgewerkt in het regionale stuk over de transitie AWBZ.

1.6 Financiën

Decentralisatie in het sociale domein betekent meer verantwoordelijkheden voor de gemeente. Er worden door het Rijk minder financiële middelen beschikbaar gesteld dan voorheen. Het uitgangspunt is om deze taken uit te voeren met de financiële middelen die hiervoor naar de gemeente komen.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Maak een communicatieplan om de burgers in Oss te informeren over de gewijzigde visie op de rol van de overheid over maatschappelijke ondersteuning en de consequenties voor de samenleving.

2. Prestatieveld 1 – Bevorderen leefbaarheid en sociale samenhang

Leefbaarheid en sociale samenhang vormen de basis voor een buurt of dorp waarin iedereen mee kan doen. Het versterken van deze samenhang is dan ook een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is dat we de betrokkenheid van de natuurlijke omgeving van mensen (gezin, familie, vrienden maar ook school, vereniging en buurt), de zogenaamde nulde lijn, zoveel mogelijk willen versterken. Het doel is om oplossingen om te kunnen participeren zo veel mogelijk in het gewone leven te laten ontstaan. We gaan zo veel mogelijk uit van de mogelijkheden van iemand, zijn omgeving en zijn buurt.

2.1 Leefbaarheid

De sociale omgeving van burgers draagt in grote mate bij aan het welzijn en geluk van mensen. Een leefbare gemeenschap is niet de verantwoordelijkheid van de overheid óf het onderwijs óf het verenigingsleven óf burgers. Het is een én-én verhaal. De overheid heeft een actieve rol in het zorgen voor het ontstaan van een sociale structuur.

Herkenbare ontmoetingsplekken zijn voor mensen belangrijk om sociale binding te ontwikkelen. Het huidige voorzieningenniveau is onder andere door minder beschikbare middelen niet meer in stand te houden. Daarnaast vragen verschillende ontwikkelingen (bijvoorbeeld vergrijzing en de kanteling van het sociale domein) om andere voorzieningen. Het uitgangspunt is dat maatschappelijke activiteiten goed moeten worden ondergebracht in een bepaald gebied. Dit betekent echter niet dat iedere activiteit hoeft plaats te vinden in een gemeentelijke voorziening of in een voorziening in de eigen dorpskern. Gezocht wordt naar optimale bezetting en spreiding van gemeentelijke en particuliere voorzieningen. Op verschillende plekken zullen de komende tijd ook voorzieningen verdwijnen. Hier worden burgers uitgedaagd om zelf met oplossingen te komen. In het land zijn mooie voorbeelden bekend waar burgers door het wegvallen van voorzieningen zelf een actievere rol pakken.

2.2 Welzijn als spil

We zien een belangrijke rol weggelegd voor de welzijnsorganisaties³ om de Kanteling in gang te zetten. Het is een belangrijke taak voor het welzijnswerk om burgers te ondersteunen in het voeren van eigen regie. Daarnaast zijn bescherming, zelfredzaamheid, participatie, zorg voor elkaar en sociale samenhang doelen van de Wmo en de kerncompetenties van het welzijnswerk. Welzijn draagt in belangrijke mate bij aan het voorkomen dat problemen verergeren, waardoor later in het proces zwaardere hulp of zorg moet worden ingezet.

Het welzijnswerk in de eerste lijn bestaat uit generalisten die zich richten op (potentieel) kwetsbare groepen. Categorieel werken of specifieke functies (zoals opbouwwerk, jongerenwerk en ouderenadviseur) is niet het uitgangspunt. Welzijn Nieuwe Stijl vraagt om integrale

³ In Oss zijn dit Aanzet, Rigom, MEE en Vivaan.

welzijnswerkers. Er dient generalistisch gewerkt te worden, waarbij er ruimte blijft voor specifieke expertise en kennis.

We willen dat de vier welzijnsorganisaties nadrukkelijk een rol krijgen in de signalering van kwetsbare burgers en in de ondersteuning van kwetsbare burgers om zelf (met inschakeling van het eigen netwerk) problemen op te lossen. Ook krijgen de welzijnsinstellingen de opdracht het sociaal burgerschap verder te versterken, onder andere door het werven, activeren en ondersteunen van vrijwilligers. Omdat de gemeente Oss een divers gebied is (stad en platteland, maar ook verschillen tussen de wijken en verschillen tussen de dorpen) zal de inzet van welzijnsinstellingen niet in alle wijken en dorpen van Oss even groot zijn. Een gebiedsgerichte aanpak van de welzijnsinstellingen is waarschijnlijk de meest praktische manier om hulp dichtbij mensen te bieden.

De afspraken die de gemeente met de instellingen zal maken zullen veel meer gericht zijn op het te bereiken maatschappelijk effect en bijvoorbeeld niet meer op het aantal activiteiten dat zij organiseren en het bereik ervan. Verantwoording hierover en de bureaucratie die dit met zich meebrengt kan komen te vervallen.

Aan de vier welzijnsinstellingen is gevraagd om achter het principe van De Kanteling te staan en om invulling te geven aan de opdracht die hier in het kort is beschreven. Het is ook voor de instellingen een flinke omslag, maar zij hebben in bestuurlijke overleggen aangegeven voldoende mogelijkheden te zien. Zij zullen gezamenlijk een plan van aanpak opleveren. Het uiteindelijke plan dient goed afgestemd te worden op de rol van de gemeentelijke organisatie (bijvoorbeeld van de afdeling wijkzaken en de afdeling zorg).

Ook willen we in Oss gaan experimenteren met een financieringsmodel waarin de mogelijkheden van de cliënt en de kwaliteit van de zorg centraal staat en op wijkniveau de kennis, de voorzieningen en de bijbehorende financiering bijeengebracht wordt gebracht ten behoeve van welzijn, zorg en wonen. Een model waar de ondersteuning en de zorg laagdrempelig en nabij is, waar je terecht kunt met eenvoudige vragen, dat onnodige medicalisering tegengaat, zelfstandigheid en zelfredzaamheid bevordert en ertoe bijdraagt dat mensen zo lang en zo gezond mogelijk in het dagelijkse leven kunnen blijven functioneren. De bewoners van de wijk moeten een belangrijke inbreng en plaats hebben in de uiteindelijke organisatievorm. Het Rijk moet nog toestemming geven voor dit experiment.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Afspraken met de 4 welzijnsinstellingen over verantwoordelijkheden, sturing, monitoring en verantwoording.
- Experiment opstarten met een ander financieringsmodel op wijkniveau.

3. Prestatieveld 2 - (Preventief) jeugdbeleid en opvoedingsondersteuning

Prestatieveld 2 richt zich op het voorkomen van problemen bij het opgroeien bij jeugdigen van 0 – 23 jaar. Daarnaast zorgt prestatieveld 2 ook voor het ondersteunen van ouders met problemen bij het opvoeden. In het bijzonder richt prestatieveld 2 zich op jeugdigen en hun ouders bij wie sprake is van een verhoogd risico. We spreken over een verhoogd risico wanneer er sprake is van een ontwikkelingsachterstand, schooluitval of criminaliteit. Daarnaast richt prestatieveld 2 zich ook in het bijzonder op jeugdigen en hun ouders voor wie zorg op grond van de Wet op de jeugdzorg niet nodig is of kan worden voorkomen.

In het bestaande jeugd- en onderwijsbeleid richten we ons al op de vraag hoe we voor de Osse kinderen en gezinnen de beste voorwaarden kunnen scheppen voor een gezonde ontwikkeling in een veilige opvoedingsomgeving met extra aandacht voor de kwetsbaarste groepen. De richtinggevende sporen zijn accent op participatie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, een sterke basisstructuur en focus op onderwijs en arbeidsmarkt.

Door de Transitie Jeugdzorg krijgen gemeenten vanaf 2015 de verantwoordelijkheid over alle specialistische jeugdzorg. Daardoor zijn gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulpverlening uit de nulde-, eerste- en tweedelij. Eén van de belangrijkste doelen van de Transitie Jeugdzorg is het komen tot een nieuw, samenhangend stelsel voor de jeugdhulpverlening. Ook de jeugdhulpverlening willen we de komende jaren meer organiseren volgens de uitgangspunten omschreven in het eerste hoofdstuk. We gaan dus zo veel mogelijk uit van de mogelijkheden van de jeugd en het gezin. De professionele ondersteuning is hierbij zo kort en eenvoudig als mogelijk.

De komende jaren willen we deze kanteling op gang brengen. Dit doen we onder andere met de pilot “De Versnelling”. Met deze pilot zijn de samenwerkende gemeenten uit de regio Brabant-Noordoost vanaf 1 januari 2013 al verantwoordelijk voor enkelvoudig ambulante geïndiceerde jeugdzorg. Op deze manier kunnen de lokale Centra voor Jeugd en Gezin -en uiteraard de partijen die gezamenlijk deze centra vormen- experimenteren met mogelijkheden om te komen tot een efficiënter jeugdzorgstelsel. Dit houdt in dat we kijken naar iemands mogelijkheden. Ondersteuning wordt zo eenvoudig mogelijk georganiseerd, oftewel zo veel als mogelijk in de nulde lijn. U bent hierover apart geïnformeerd.

Voor meer details over prestatieveld 2 verwijzen wij u naar de Regionale Visie Transitie Jeugdzorg die voor 1 juli aanstaande aan u voorgelegd wordt.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Voorbereiding op de Transitie Jeugdzorg:
 - o In 2013 wordt de regionale visie op de Transitie Jeugdzorg geformuleerd. De uitvoerende partijen worden betrokken bij de inspraak op de visie.
 - o Daarnaast wordt in 2013 het uitvoeringsplan samengesteld. Hierin wordt geformuleerd

op welke wijze vanaf 2015 uitvoering wordt gegeven aan de Transitie Jeugdzorg.
Instellingen en cliëntengroepen worden hierbij betrokken.

- Uitwerking van de samenvoeging van het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling en het Steunpunt Huiselijk Geweld.
Beide onderdelen worden uitgewerkt in het uitvoeringsplan voor de Transitie Jeugdzorg. Voor de volwassen tak wordt afstemming gezocht met de Wmo.
- Koppelen toegang jeugdzorg en toegang Wmo.
De gemeente kent nu nog een aparte toegang voor jeugd in het CJG en een voor de Wmo. De komende periode maken we concretere afspraken over de samenwerking en afstemming tussen beide toegangen.

4. Prestatieveld 3 - Informatie, advies en ondersteuning

Op dit moment is de dienst- en hulpverlening in het sociale domein te versnipperd. Dit terwijl levens van mensen zich op verschillende terreinen afspelen. Deze manier van ondersteunen past dan ook niet goed genoeg bij de levens van mensen. Het zou goed zijn om problemen meer in samenhang met elkaar op te pakken. Bij het regelen van ondersteuning is het uitgangspunt altijd "één gezin/huishouden – één plan".

Wanneer iemand een ondersteuningsvraag heeft dan wordt deze vraag in maximaal vier stappen beantwoord:

1. Het eerste contact
2. Verdere vraagverheldering
3. Oplossingen afspreken
4. Plan van aanpak

4.1 Het eerste contact

Inwoners komen in hun dagelijkse leven op verschillende plekken. Als zij een ondersteuningsvraag (zorg- of hulpvraag) hebben, dan stellen zij deze op al deze verschillende plekken. Bijvoorbeeld aan de opbouwwerker in het buurthuis, de jeugd- en jongerenwerker op straat, bij de maatschappelijk werker (op school) of bij zelfhulporganisaties. De professionals op deze plekken zijn gericht op het bieden van ondersteuning van de burger of van de gemeenschap. Zij krijgen als taak om de vragen van burgers te beantwoorden volgens de uitgangspunten van de Kanteling. Met de organisaties waar wij financiële afspraken mee maken, nemen we deze taak mee in de opdrachtomschrijving. Op deze manier organiseren we de toegang tot ondersteuning rondom de natuurlijke plekken waar inwoners komen.

In gesprek met de burger wordt het echte probleem achterhaald. Hoe uitgebreid dit gesprek is, is afhankelijk van de vraag van de burger. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de invloed van het probleem op andere leefgebieden van de burger of op andere personen in zijn omgeving. Er wordt dus breed naar het leven van de burger gekeken. Hierdoor ontstaat een integrale oplossing.

Bij het gesprek kunnen naast de burger ook familie, mantelzorgers, ervaringsdeskundigen worden uitgenodigd. Deze kunnen samen met de burger een completer beeld geven van de situatie van de burger. Daarnaast kan ook een specialistisch aan het gesprek deelnemen. Deze kan de professional (die de vraagverkenning doet) helpen om specifieke kennis over de burger helder te krijgen.

De professional geeft direct informatie en advies. Hierbij gaat de professional uit van de mogelijkheden van de persoon en zijn eigen netwerk. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 80% van de vragen direct zijn op te lossen met informatie en advies. Vaak zal informatie en advies al voldoende zijn. Indien nodig zal deze professional na het eerste gesprek samen met de burger een plan van aanpak maken. Mandaat moet regelen in hoeverre de professional bepaalde voorzieningen mag toekennen.

Daarnaast hebben de professionals in de wijk ook de taak om signalen op te pakken van burgers die geen vraag stellen. Zij gaan actief op burgers af waar zij zich zorgen over maken. Wanneer het probleem complex is, sturen zij het signaal door naar SamenKrachtOss. Het probleem is complex wanneer er sprake is van meervoudige problematiek op verschillende leefgebieden. Dan is er de inzet van meerdere disciplines vereist om de problemen op te lossen en is er regie en afstemming nodig om dat voor elkaar te krijgen.

4.2. Uitgebreide vraagverheldering door SamenKrachtOss

Bij huishoudens en gezinnen die te maken hebben met complexe problemen op meerdere leefgebieden zal vaak uitgebreidere vraagverheldering nodig zijn om te komen tot een plan van aanpak. Wij verwachten dat op termijn in 20% van de gevallen sprake zal zijn van vraagverheldering via team SamenKrachtOss. Voor deze uitgebreide vraagverheldering vindt een gesprek plaats tussen de burger en iemand van dit team. Het moment van overdracht is voor iedere organisatie anders.

Het team SamenKrachtOss bestaat uit generalisten die uitgebreide vraagverheldering doen. Deze generalisten zijn goed in het analyseren van de situatie van de burger, het zoeken van oplossingen vanuit de mogelijkheden van de burger en hebben een goed beeld van de sociale kaart van de gemeente. SamenKrachtOss is in staat om complexere problemen te analyseren. Indien nodig wordt specialistisch advies gevraagd aan een specialist uit de 2^e lijn.

Bij SamenKrachtOss worden ook signalen uit het eerste contact neergelegd. Dit zijn signalen van professionals over inwoners die zelf geen ondersteuning vragen. Het team SamenKrachtOss pakt deze signalen indien nodig op. SamenKrachtOss werkt nauw samen met de uitvoerende organisaties in de verschillende wijken. Zij is ook in staat om de andere professionals in de wijk op weg te helpen met de Kanteling.

In de gemeente Oss stellen we één team SamenKrachtOss samen. In dit team nemen de gemeente en de vier welzijnsorganisaties (Stichting Aanzet, MEE, Rigom, Vivaan) deel. De generalisten werken fulltime voor team SamenKrachtOss. Zij blijven echter vooralsnog in dienst bij de eigen organisatie. Daarnaast levert de gemeente de teamleider van dit team. Deze teamleider is verantwoordelijk voor de aansturing. De gemeente is eindverantwoordelijk voor de beslissingen die genomen worden in team SamenKrachtOss. Daarnaast wordt de teamleider in staat gesteld om zo nodig knopen door te hakken.

Het is de bedoeling dat in september aanstaande de pilot begint om team SamenKrachtOss op te starten. De werkzaamheden, de taakafbakening en het mandaat van het team zal in deze pilot nader uitgewerkt worden.

4.3 Oplossingen bedenken

Samen met de burger wordt in het eerste contact of met het team SamenKrachtOss naar een oplossing gezocht. De oplossingen gaan uit van de mogelijkheden van de burger en zijn directe omgeving. De oplossingen worden zo veel mogelijk door de burger zelf bedacht, daarbij waar nodig ondersteund door de professional. Dit vraagt van de professional dat deze niet zelf een oplossing bedenkt voor de burger (niet invullen voor een ander), maar doorvraagt wat de burger zelf wil of wil kunnen. De professional kan daarin meehelpen door samen met de burger familie of vrienden om hulp te vragen of te wijzen op mogelijkheden in de buurt. Dit zijn bijvoorbeeld algemene voorzieningen, maar ook een andere wijkbewoner die zou kunnen helpen. De professional denkt niet vanuit het aanbod, maar zoekt met de burger naar creatieve oplossingen binnen de directe omgeving van de burger.

4.4 Opstellen plan van aanpak

Het plan van aanpak bestaat uit de volgende onderdelen:

- *Analyse*
Een situatieomschrijving van de vraag/probleem van de burger. Daarnaast is de eigen kracht en sociaal netwerk van de burger in kaart gebracht.
- *Arrangement (een samenstel van oplossingen uit de nulde, eerste en/of tweede lijn)*
Dit plan van aanpak geeft aan welke ondersteuning verwacht mag worden vanuit de directe omgeving, algemene voorzieningen en individuele voorzieningen. Er ontstaat dus een arrangement van diensten uit de nulde, eerste en tweede lijn. Aandachtspunt hierbij is dat het uiteindelijk altijd de bedoeling is om een duurzame oplossing te bereiken waarbij de ondersteuning zo veel mogelijk geregeld is in de directe omgeving.
- *Te bereiken resultaten (vanuit de nulde, eerste en/of tweede lijn).*
Om de ontwikkeling van een burger vast te leggen in het plan van aanpak worden voor het gehele arrangement te bereiken resultaten vastgesteld. Dit zijn resultaten *vanuit* de nulde, eerste en/of tweede lijn.

Voorbeeld afspraken ter versterking nulde lijn

In het plan van aanpak kan bijvoorbeeld worden afgesproken dat een tweedelijns professional de familie leert om binnen een jaar iemand zelf te kunnen ondersteunen. Op deze manier wordt de directe omgeving van de burger versterkt. Op de lange termijn kan de burger zo voldoende ondersteuning krijgen vanuit zijn directe omgeving.

- *Afspraken over de evaluatie*
Gekoppeld aan de resultaten worden afspraken gemaakt over de voortgang, nazorg en evaluatie. Dus op welk moment wordt gekeken in hoeverre de doelen/resultaten zijn behaald. Op deze manier worden organisaties uitgedaagd om de Kanteling wanneer mogelijk in de ondersteuning van een burger te laten terugkomen.

- *Benoemen van de regisseur*

In het plan van aanpak wordt ook benoemd of er een regisseur nodig is. Deze regisseur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het plan van aanpak. Dit is waar mogelijk de burger zelf. De burger heeft immers zo veel mogelijk de regie over zijn eigen leven. Wanneer de burger hier niet toe in staat is, vervult iemand anders deze rol (bijvoorbeeld iemand in zijn omgeving of een professional). Het is ook mogelijk dat de burger door een professionele organisatie (tijdelijk) wordt gecoacht in het voeren van deze regie. In het plan van aanpak wordt benoemd wat de rol van de regisseur precies inhoudt. Op deze manier is het plan van aanpak zo passend mogelijk bij de situatie van de burger.

Bij het opstellen van een passend plan van aanpak kan de betrokken professional specialistisch advies vragen. Dit gebeurt bijvoorbeeld als er specifieke kennis nodig is over een bepaalde beperking. Het plan van aanpak is leidend in de ondersteuning die iemand nodig heeft. Het plan van aanpak geeft "toegang" tot de tweedelijns, individuele voorzieningen.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Werkzaamheden, taakafbakening en mandaat team SamenKrachtOss nader invullen.
- Optimaliseren informatie en adviesfunctie
Onderzoeken of de mogelijkheden voor direct informatie en advies verder verbeterd kunnen worden. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden beschikbaar stellen van een sociale kaart via de website.
- Eerste contact als opdracht wegzetten bij organisaties
In het eerste contact verwachten we dat professionals vragen van burgers volgens de uitgangspunten van de kanteling beantwoorden. De komende tijd wordt uitgewerkt hoe we er voor zorgen dat de professionals in het veld hier toe in staat zijn.
- Uitwerken 4 stappen
De komende tijd moeten de verschillende stappen van de toegang worden uitgewerkt. Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen van werkprocessen, afspraken maken over mandaten, samenstellen van SamenKrachtOss aan de hand van functieomschrijving en het betrekken van specialistische professionals.
- Vervangen van huidige casuïstiekoverleggen
SamenKrachtOss moet vervangend worden voor verschillende casuïstiekoverleggen die nu in de gemeente plaatsvinden. In de uitwerking onderzoeken we welke overleggen er stopgezet kunnen worden. Met de casuïstiekoverleggen die blijven bestaan, moeten samenwerkingsafspraken worden gemaakt.
- Afstemming tussen verschillende toegangen.
Inwoners kunnen te maken krijgen met verschillende toegangen. De komende tijd worden verdere samenwerkings- en afstemmingsafspraken over gemaakt. Het gaat hierbij over de toegangen van de gemeente. Maar ook over de toegangen daarbuiten, zoals afstemming met de zorgverzekeraar voor de toegang tot de AWBZ.

5. Prestatieveld 4 - Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

In hoofdstuk 1 is de algemene visie weergegeven. Hierin is benoemd dat de nulde lijn steeds belangrijker wordt. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn belangrijke spelers in de nulde lijn. Vrijwilligers en mantelzorgers dragen in belangrijke mate bij aan de zelfredzaamheid en participatie van andere mensen. Daarnaast dragen zij bij aan het vergroten van de onderlinge betrokkenheid en sociale samenhang in onze maatschappij. Zij zijn hét voorbeeld van “actief burgerschap”.

Mantelzorg is de term voor onbetaald zorgen voor een oudere, zieke of gehandicapte met wie iemand een persoonlijke relatie heeft. Het gaat om onbetaalde zorg voor een naaste dat meer is dan een incidenteel een handje helpen.

Vrijwilligers maken vaak deel uit van een georganiseerd verband. Zij kiezen bewust voor een bepaalde taak. Zij vatten die taak niet vrijblijvend op, maar kunnen er desgewenst wel mee stoppen.

De komende jaren willen we wanneer dat mogelijk is de rol van mantelzorgers en vrijwilligers vergroten bij het ondersteunen van mensen. Informele zorg is het fundament onder de beroepsmatige zorg en ondersteuning. Dat kan alleen onder de voorwaarde dat er een goede afstemming en samenwerking bestaat tussen mantelzorgers, vrijwilligers en professionele zorgverleners. Op deze manier voorkomen we dat mantelzorgers en vrijwilligers overbelast worden. Wanneer zij omvallen, gaan we ons doel voorbij om de nulde lijn zo veel mogelijk te versterken. We zullen dus een goede balans moeten vinden in het inzetten van vrijwilligers en mantelzorgers en het voorkomen van overvraging.

5.1 Visie op mantelzorger

De gemeente wil mantelzorgers in staat stellen hun ondersteuningstaken te vervullen en vol te houden. Vooropgesteld moet worden dat de meeste mantelzorgers voldoening halen uit en plezier beleven aan hun inzet voor een ander. Een kleiner deel van de mantelzorgers ondervindt (ernstige) problemen bij hun inzet.

Door de Kanteling wordt er meer en vaker een beroep gedaan op mantelzorgers. Ondersteuning van de mantelzorgers is dan ook belangrijker. Daarbij komt het aandachtspunt dat zij op dit moment (nog) niet sterk geneigd zijn om ondersteuning voor zichzelf te vragen. Enerzijds komt dit omdat zij zich niet bewust zijn van de (dreigende) zware (over)belasting. Anderzijds omdat zij eerder geneigd zijn om vanuit de hulpbehoevende een vraag te formuleren, dan vanuit hun eigen behoefte.

Om mantelzorgers te ondersteunen ligt er dan ook een taak bij de gemeente en de netwerkpartners. In het eerste gesprek om te onderzoeken welke ondersteuning iemand nodig heeft, wordt gekeken naar de situatie van de burger én zijn netwerk. De inzet van de mantelzorger (wat kan de mantelzorger betekenen in de ondersteuning?) én het voorkomen van overbelasting van de mantelzorger zijn belangrijke onderdelen van dit gesprek. Het is dus zeer wenselijk dat de mantelzorger zelf voor het gesprek wordt uitgenodigd. Ondersteuning kan juist mede gericht

worden op ontlasting van de mantelzorger. Hierdoor kan de mantelzorger de hulp aan zijn kind, partner of familielid beter volhouden. Mantelzorgondersteuning moet dus meegenomen worden in het plan met afspraken dat per gezin gemaakt wordt.

5.2 Visie op vrijwilliger

Binnen de gemeentegrenzen zijn veel vrijwilligers actief. Zij vormen het cement van de samenleving. De Kanteling vraagt – nog meer dan voorheen – dat inwoners hun eigen mogelijkheden inzetten voor zichzelf, naasten, buurt en dorp. We streven de komende jaren dan ook naar uitbreiding van het aantal vrijwilligers.

Bij deze uitbreiding kunnen verschillende groepen een belangrijke rol spelen. De grotere wordende groep ouderen doen de komende jaren aan de ene kant een groter beroep op ondersteuning en zorg. Daarnaast is er ook een groep actieve, vitale, mondige en maatschappelijk betrokken ouderen die een bijdrage kunnen leveren in de informele zorg en het vrijwilligerswerk. Naast ouderen ligt er ook een kans om jongeren te motiveren en nieuwe doelgroepen aan te boren, zoals werknemers van maatschappelijk betrokken organisaties.

Daarnaast willen we als gemeente actief burgerschap verder stimuleren, onder andere vanuit het perspectief van wederkerigheid. Hierbij wordt een inwoner die een beroep doet op een (gemeentelijke) voorziening ook aangesproken om naar vermogen bij te dragen aan de samenleving en zich in te zetten voor anderen. De Wet maatregelen WWB, die volgens planning van het Ministerie van SZW op 1 juli 2014 ingaat, gaat zelfs nog een stap verder en introduceert de plicht tot tegenprestatie voor iedereen in de bijstand.

5.3 Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

De nulde lijn krijgt de komende jaren dus een nog belangrijker rol. We moeten echter voorkomen dat de Kanteling er voor zorgt dat we de nulde lijn overvragen. Het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers en ondersteunen van vrijwilligers is een duidelijk aandachtspunt binnen de Wmo.

De opdracht voor de professionele organisaties, bijvoorbeeld thuiszorgorganisaties, wordt dat de professionele ondersteuning aanvullend wordt op de nulde lijn en dus aanvullend op de mogelijkheden van mantelzorgers en vrijwilligers. Dit betekent dat wordt gekeken wat mantelzorgers en vrijwilligers kunnen doen in de ondersteuning van iemand. Vervolgens wordt ondersteuning professioneel ingevuld op de onderdelen die niet door hen kunnen worden opgepakt. Ondersteuning kan indien nodig ook deels gericht zijn op de mantelzorgers. Op deze manier gaan we echt uit van de mogelijkheden van de burger én zijn sociale omgeving.

Professionele organisaties worden wel verantwoordelijk voor het begeleiden van vrijwilligers door middel van hulp en voorlichting. De vrijwilligers verrichten immers taken ter vervanging van of in aanvulling op de professionele dienstverlening. De ondersteuning van mantelzorgers is ook een belangrijke opdracht voor de gemeente en uitvoerende organisaties. Dit houdt in dat professionele organisaties en gemeente hun dienstverlening dus niet enkel richten op de zorgvrager, maar ook

op de mantelzorger. Ondersteuning van professionals kan dus ook gericht zijn op de mantelzorger, waardoor deze de hulp aan kind, partner of familie langer volhoudt.

Op dit moment hebben we verschillende organisaties die zich inzetten voor het ondersteunen van mantelzorgers en gebruik maken van veel vrijwilligers. Dit zijn onder andere Blink, de Dementieconsulent en verschillende projecten van de Rigom. Zoals hiervoor omschreven wordt het ondersteunen van mantelzorgers een taak van alle uitvoerende organisaties. Zij zetten zich er allemaal voor in om de nulde lijn zo veel mogelijk te versterken en de ondersteuning door de nulde lijn te laten uitvoeren. Ondersteuning van mantelzorg wordt dus een belangrijk onderdeel van de totale opdracht voor welzijnsinstellingen en andere organisaties waarvan de gemeente opdrachtgever is c.q. wordt. De gemeente wil daarom terughoudend zijn in het financieren van nieuwe of aparte projecten voor mantelzorgondersteuning. De gemeente gaat in ieder geval geen apart loket voor mantelzorgondersteuning in het leven roepen.

Het is ook een taak van welzijn om de vraag naar en aanbod van vrijwilligers bij elkaar te brengen. Dit sluit eveneens aan bij de omschreven welzijnsopdracht bij prestatieveld 1. In de verschillende gebieden in Oss zijn de welzijnsorganisaties de ogen en oren van de wijk, waardoor zij bijdragen aan het zo goed mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden van de nulde lijn.

Opgaven voor verdere uitwerking

- In de opdracht voor welzijnsinstellingen en andere professionele instellingen, waarvan de gemeente opdrachtgever is c.q. wordt, zal ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers en goede afstemming en samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers en professionele zorgverleners, een belangrijk onderdeel zijn.

6. Prestatieveld 5 – Bevorderen participatie van mensen met een beperking

Meedoen is niet alleen afhankelijk van iemands eigen mogelijkheden. Minstens zo belangrijk zijn de mogelijkheden die de samenleving biedt om te kunnen participeren. Er is een inclusieve samenleving nodig. Een inclusieve samenleving houdt rekening met de verschillen tussen mensen. Een inclusieve samenleving zorgt ervoor dat iedereen mee kan doen: oud en jong, allochtoon en autochtoon, mensen met en zonder beperking.

We richten de directe leefomgeving zodanig in dat deze bijdraagt aan de zelfredzaamheid van burgers en uitnodigt tot participatie. Om dit te bereiken is het nodig dat voorzieningen en activiteiten voor iedereen toegankelijk zijn. Het gaat hierbij om fysieke toegankelijkheid. Bijvoorbeeld dat je met een rolstoel een gebouw in kan. Maar het gaat ook om sociale toegankelijkheid. Waardoor het ook geaccepteerd is dat bijvoorbeeld mensen met een beperking meedoen bij de voetbalclub in de buurt.

Instellingen en organisatie die subsidies van ons ontvangen, stimuleren we om invulling te geven aan diversiteit in de meest brede zin. Afhankelijk van de omvang en het karakter van een organisatie (professionele instelling of vrijwilligersorganisatie) zal diversiteitsbeleid een verplichtend of stimulerend onderdeel zijn van de subsidievoorwaarden/-contract. We bedoelen hier bijvoorbeeld mee dat mensen met een beperking zoveel mogelijk actief kunnen zijn bij sportverenigingen.

Onder dit prestatieveld scharen we ook de behoefte van mensen met een specifieke zorgbehoefte zoals ouderen, (jong)gehandicapten, mensen met een zintuiglijke beperking en GGZ-cliënten om zo lang en zo zelfstandig mogelijk te (blijven) wonen. In de concept woonvisie 2013-2018 wordt hier uitgebreid op ingegaan. De gemeente wil samen met haar maatschappelijke partners inzetten op een koppeling tussen wonen, welzijn en zorg die zoveel mogelijk in de wijken en kernen georganiseerd wordt. De afschaffing van de AWBZ Zorgzwaartepakketten 1 tot en met 4 leidt ertoe dat een nog grotere groep mensen thuis (blijft) wonen en daar extramurale zorg ontvangen. Bovendien betekent de Transitie AWBZ dat de extramurale AWBZ-zorg begeleiding, dagbesteding en persoonlijke verzorging naar de gemeenten wordt overgeheveld.⁴ Dat zal leiden tot een groter beroep op gemeentelijke voorzieningen voor welzijn en zorg.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Onze subsidies en contracten met verenigingen en organisatie aanpassen, waardoor organisaties gestimuleerd worden om mensen met problemen of een beperking mee te laten doen;
- Zorgen dat de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die door de scheiding van wonen en zorg straks in reguliere woningen wonen voldoende ondersteund worden.

⁴ De voorbereiding op de Transitie AWBZ wordt regionaal opgepakt. De regionale visie is eind 2012 opiniërend in de commissie besproken.

7. Prestatieveld 6 - Individuele voorzieningen voor mensen met een beperking

Onlangs is het beleid over prestatieveld 6 besproken/vastgesteld. Hierin is uitgewerkt wat de methodiek van de Kanteling betekent voor prestatieveld zes. Centraal bij de Kanteling staat een omslag van claim- en aanbodgericht werken (voorzieningen en hulpmiddelen) naar vraag- en resultaatgericht werken (participatie en zelfredzaamheid). Dit betekent dat bij de aanvraag niet automatisch een specifieke (individuele) voorzieningen wordt toegekend. Door middel van een of meerdere uitgebreide gesprekken wordt eerst geanalyseerd wat het probleem en de ondersteuningsbehoefte van de aanvrager is. Op deze manier wordt het echte probleem duidelijk (de vraag achter de vraag).

Vervolgens wordt samen met de burger een oplossing gezocht die uitgaat van de mogelijkheden van mensen. Op deze manier komen we tot efficiëntere oplossingen die beter passen bij het echte probleem en het leven van de burger. Daarnaast zoeken we de komende tijd naar meer algemene en collectieve oplossingen. De individuele voorzieningen vormen het sluitstuk op het bieden van ondersteuning.

De Kanteling houdt een andere manier van werken in, waarbij de Wmo wordt uitgevoerd zoals deze wet is bedoeld; een overgang van standaardoplossingen naar ondersteuning op maat. De uitgangspunten van de Kanteling maken dan ook een geheel nieuw type Wmo-verordening noodzakelijk. Een verordening waarin niet meer alle voorzieningen limitatief zijn opgenomen maar een verordening die uitgaat van de te bereiken resultaten op de vier domeinen waarop de compensatieplicht zich richt.

In april zal de nota invoering van de methodiek van de Kanteling, de nieuwe Wmo-verordening en het nieuwe besluit maatschappelijke ondersteuning ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. In februari zijn deze stukken opiniërend met de commissie besproken.

Een belangrijke opdracht voor de komende jaren wordt om meer collectieve en algemene voorzieningen⁵ te ontwikkelen. Bij de nieuwe aanbesteding van hulp bij het huishouden zal het creëren van algemene voorzieningen in de wijk al worden meegenomen. Ook van welzijnsinstellingen verwachten wij vanuit hun opdracht om het sociale netwerk en de informele steunstructuren te versterken, dat zij meer algemene of collectieve oplossingen bedenken (denk bijvoorbeeld aan ruilkringen).

Daarnaast staan in het regeerakkoord verschillende maatregelen waardoor prestatieveld 6 de komende jaren verandert. Zo is onder andere het plan dat de vorm van hulp bij het huishouden verandert. En vanaf 2015 worden er extra taken toegevoegd aan de Wmo (Transitie AWBZ). Over beide ontwikkelingen wordt u geïnformeerd via het traject van de Transitie AWBZ. In oktober 2012

⁵ Algemene voorzieningen zijn voorzieningen die voor iedereen zonder indicatie beschikbaar zijn. Voorbeeld: rolstoelen die voor gebruik gereed staan in een wijk- of buurtgebouw.

is de visie Transitie AWBZ opiniërend besproken. De regionale uitgangspunten voor het beleid worden in september 2013 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Bij de nieuwe aanbesteding voor hulp in het huishouden zal het creëren van een algemene voorziening in wijken worden meegenomen;
- Zowel de gemeente als welzijnsinstellingen krijgen de opdracht om meer algemene of collectieve oplossingen te bedenken die deels in de plaats kunnen komen van individuele voorzieningen voor mensen met een beperking.

8. Prestatieveld 7 t/m 9 – Maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingsbeleid

In het najaar van 2012 is in de regio het beleidskader voor de prestatievelden 7 t/m 9 van de Wmo vastgesteld. Dit beleidskader sluit goed aan bij de uitgangspunten van de Kanteling van het sociale domein. Ook in dit beleidskader worden “uitgaan van mogelijkheden”, “zelfredzaamheid” en “maximale participatie” als belangrijke uitgangspunten gehanteerd. Hier geven we nogmaals de hoofdlijnen van dit beleidskader weer.

Wat verstaan we onder maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingsbeleid?

Maatschappelijke opvang (MO)

Het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die, door één of meer problemen, al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz)

Het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg, het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen, het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen en het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg.

Verslavingsbeleid (Vb)

Maatschappelijke zorg gericht op verslaafden, alle individuele geneeskundige verslavingszorg daaronder niet begrepen, en preventie van verslavingsproblemen, met inbegrip van activiteiten in het kader van de bestrijding van overlast door verslaving.

Deze drie prestatievelden zijn nauw met elkaar verbonden. De doelgroepen overlappen: de verschillende prestatievelden omvatten vaak dezelfde kwetsbare personen met meervoudige problemen. De doelgroep bestaat uit daklozen, zwerfjongeren en de zogenaamde “verkommerden en verloederden”. Deze laatste groep woont nog zelfstandig, maar heeft meervoudige problemen.

Het maatschappelijk doel

Het maatschappelijk doel is kort gezegd:

Mensen met complexe problemen in staat te stellen samenhangende zorg te ontvangen, waardoor zij zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren en kunnen deelnemen aan de samenleving.

Het maatschappelijke doel kunnen we vertalen in vier uitgangspunten:

1. Eigen kracht en eigenwaarde van de individuele burger staan centraal in de aanpak;
2. De aanpak is altijd gericht op meer zelfredzaamheid en maximale participatie, gegeven de beperkingen van de cliënt;

3. De aanpak is bij voorkeur ambulant (op wijkniveau) en passend bij het reguliere aanbod:
4. De aanpak is doeltreffend en doelmatig.

In het beleidskader zijn een aantal beleidsthema's uitgewerkt die leiden tot het realiseren van het maatschappelijk doel. De zes beleidsthema's zijn:

- Verder ontwikkelen van de ketenregie en de persoonsgerichte aanpak
- Heroriëntatie van de OGGz en het verslavingsbeleid
- Preventie van dakloosheid; inperken van de toestroom naar de MO
- Mogelijkheden voor de uitstroom uit de MO vergroten (en versnellen)
- Integrale aanpak zwerfjongeren implementeren en verder ontwikkelen
- Beleidsafspraken en procedures maken voor de vrouwenopvang

Bij elke beleidsthema zijn concrete maatregelen genoemd. Wij verwijzen voor deze concrete maatregelen naar het regionale beleidskader voor de prestatievelden 7 t/m 9. Eind 2013 wordt een tussentijdse evaluatie opgesteld. Op basis van deze evaluatie kunnen voor de jaren 2014 en 2015 aanvullende maatregelen worden genomen.

Opgaven voor verdere uitwerking

- Eind 2013 een tussentijdse evaluatie van dit beleidskader opleveren en bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn.